

Postbus 47 | 6700 AA Wageningen

Ministerie van Economische Zaken & Innovatie
Plaatsvervangend Directeur van de Directie Agroketens en Visserij
t.a.v. Dhr. H. Kool
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Geachte heer Kool,

Op uw verzoek (brief AKVL/2010.169, met onderwerp "Praktijkproef bovengronds toedienen van mest") heeft een ad hoc werkgroep van de Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM) de praktijkproef van de Vereniging De Noardlike Fryske Wâlden (NFW) en de Vereniging voor Behoud van Boer en Milieu (VBBM) geanalyseerd op de optredende ammoniakemissie. De praktijkproef heeft als algemeen doel "een antwoord te geven op vraag hoe management maatregelen, die een aanvaardbare ammoniakemissie bij bovengrondse toediening tot doel hebben, op een effectieve en duurzame wijze kunnen worden geborgd". Conform uw verzoek heeft de CDM-werkgroep de ammoniakemissie van bedrijven uit de praktijkproef berekend en vergeleken met die van vergelijkbare bedrijven die de wettelijk verplichte emissiearme technieken van mesttoediening gebruiken. In de brief verzoekt u specifiek de volgende scenario's te analyseren:

1. Verwachte emissie bij uitvoering van de voorgestelde maatregelen in de praktijkproef, ten opzichte van de situatie waarbij de sleepvoet zou worden gebruikt voor de toediening van mest;
2. Idem, maar nu bij toepassing van de sleufkouter;
3. Verwachte emissie bij uitvoering van de voorgestelde maatregelen in de praktijkproef, in combinatie met toepassing van de sleepvoet;
4. Verwachte emissie bij uitvoering van de voorgestelde maatregelen op bedrijfsniveau, in vergelijking met traditioneel management; en
5. Welke weersomstandigheden als gunstig zijn aan te merken.

In voornoemde brief vraagt u het advies voor de zomer van 2010 op te leveren. Zoals eerder aangegeven was dat niet mogelijk omdat de gegevens uit de praktijkproef pas in december 2010 beschikbaar kwamen en daarna nog geanalyseerd moesten worden. Conform later gemaakte afspraken wordt het advies derhalve nu opgeleverd.

De werkgroep heeft uiteindelijk meer dan 600 specifieke situaties van mesttoediening systematisch en modelmatig geanalyseerd, op basis van de door NFW en VBBM aangeleverde gegevens. Voor het kwantificeren van de effecten van voermaatregelen op de verlaging van de N-excretie door het vee heeft de CDM-werkgroep gebruik gemaakt van de rekenmethodiek 'Bedrijfsspecifieke Emissie van Ammoniak'. De resultaten van de analyses worden uitgebreid besproken in het rapport dat als bijlage bij deze brief is gevoegd. Een concept-versie van het rapport is van commentaar voorzien door Prof. J.W. Erisman en Prof. W. de Vries. Het commentaar van beide reviewers is in de bijgevoegde versie van het rapport verwerkt. Hieronder worden de belangrijkste resultaten van het rapport samengevat.

Wettelijke
Onderzoekstaken
Natuur & Milieu

DATUM
14 december 2011

ONDERWERP
Review Praktijkproef

ONS KENMERK
11/N&M0064

POSTADRES
Postbus 47
6700 AA Wageningen

BEZOEKADRES
Wageningen Campus
Gebouw 100
Droevendaalsesteeg 3
6708 PB Wageningen

INTERNET
www.wotnatuurenmilieu.wur.nl

KvK NUMMER
09098104

CONTACTPERSOON
J.W. Eimers

TELEFOON
0317-485471

E-MAIL
jolanda.eimers@wur.nl

Wettelijke Onderzoekstaken
Natuur & Milieu voert haar
wettelijke taken uit binnen
Stichting DLO van Wageningen
UR. De betrouwbare en
onafhankelijke uitvoering van
deze taken wordt gewaarborgd
door het WOT- statuut.

De toegepaste voermaatregelen in de praktijkproef hebben er toe geleid dat de gemiddelde excretie van de ammoniakale-stikstof (TAN) op de NFW-bedrijven (-6,7%) en op de VBBM-bedrijven (-2,1%) in 2010 lager was dan op het gemiddelde melkveebedrijf in NW Nederland. Daarenboven wordt op de NFW- en VBBM-bedrijven meer beweid, waardoor de emissies uit stal en mestopslagen op de NFW- en VBBM-bedrijven lager zijn dan op het gemiddelde melkveebedrijf in NW Nederland. Bij overigens vergelijkbare omstandigheden zou dit er toe hebben geleid dat de ammoniakemissie per ton melk op de NFW- en VBBM- bedrijven lager is dan op het gemiddelde bedrijf in NW Nederland.

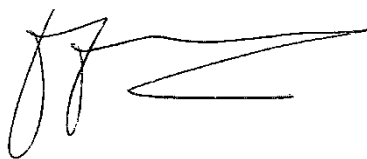
Echter, op de VBBM- en NFW-bedrijven wordt de mest bovengronds uitgereden en op gemiddelde bedrijf in NW Nederland wordt de mest met de zodenbemester, sleufkouter of sleepvoet toegediend. De berekende, weersomstandigheden-specifieke ammoniakemissiefactor voor bovengronds mesttoediening in de praktijkproef was gemiddeld ca. 66% van de TAN. De gemiddelde emissie was hiermee iets lager dan de berekende gemiddelde emissie bij bovengronds mesttoediening in Nederland (74% van TAN), maar fors hoger dan bij toepassing van de sleepvoet (26%) en sleufkouter (22%). Dit impliceert dat de mest in de praktijkproef onder iets gunstiger omstandigheden is toegediend dan de gemiddelde omstandigheden in Nederland tijdens het mestuitrijseizoen, maar dat de effecten hiervan vrijwel in het niet vallen bij de effecten van emissiearme toediening met toepassing van de sleepvoet of sleufkouter. Derhalve was de ammoniakemissie op bedrijfsniveau (kg NH₃ per jaar per ton melk) op de VBBM- en NFW-bedrijven gemiddeld ca 90% hoger dan op een gemiddeld melkveebedrijf in NW Nederland dat gebruik maakt van de sleufkouter, en gemiddeld ca 70% hoger dan op een gemiddeld melkveebedrijf dat gebruik maakt van de sleepvoet.

Samengevat, de positieve effecten van de voermaatregelen en intensievere beweiding op vermindering van de ammoniakemissie op VBBM- en NFW-bedrijven waren veel kleiner dan de negatieve effecten van bovengrondse mesttoediening. Dit resultaat is mede het gevolg van het feit dat de VBBM- en NFW-bedrijven er onvoldoende in zijn geslaagd de bovengrondse mesttoediening uit te voeren onder weersomstandigheden die leiden tot lage ammoniakemissies. In een eerder advies van de CDM is ook aangegeven dat het lastig is om in de praktijk ammoniakemissie te beperken door rekening te houden met het weer (Brief 09/N&M0091; Maatregelen om ammoniakemissie bij bovengronds toedienen van mest te beperken).

Voor een uitgebreide beantwoording van de vijf voornoemde vragen verwijs ik u naar het bij deze brief gevoegde rapport van de CDM-werkgroep.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Prof. Dr. Ir. O. Oenema
Voorzitter Commissie van Deskundigen Meststoffenwet

cc. Dr. Ir. G. L. Velthof (secretaris CDM)
Ir. P.A. Soons, EL&I-DL, Postbus 20401, 2500 EK Den Haag